

Resumé:

Grundtræk af en prosodisk teori om stødet

Yonatan Goldshtein

Aarhus Universitet

Det danske stød er en laryngal prosodi, der findes på bestemte stavelsers stemte rim (Fischer-Jørgensen 1989). Regelsættet for stødets distribution er berygtet for sin kompleksitet. Målet for en fonologisk teori om stødet må være at den: (1) indfanger stødets distribution i en strukturelt økonomisk model, (2) kan beskrive synkron og diakron variation, (3) kan bruges til sprogtypologisk sammenligning, og 4) har et nogenlunde gennemsigtigt teoretisk fundament. I dette foredrag skitserer jeg en ny fonologisk teori om det danske stød, der lever op til ovenstående krav. Denne teori diskuteres op imod Basbølls (2005) ikke-stød model.

Den præsenterede teori trækker på prosodisk fonologi (Itô & Mester 2012) og mere specifikt på de såkaldt 'metriske tilgange' (Köhnlein 2019) til accentuering. Hovedantagelsen er, at prosodi består af hierarkisk ordnede grupper af prosodiske konstituenten, og at accentuelle kontraster (fx stød vs. ikke-stød) kan forstås som et udtryk for underliggende forskelle i prosodisk struktur.

Konkret anser jeg stødet for en ordaccent, der markerer den mest prominente stavelse i det minimale prosodiske ord (min-ord). Monomorfemiske ord kan maksimalt have ét stød og består derfor maksimalt af et prosodisk min-ord. Sammensatte ord kan derimod bestå af flere prosodiske min-ord og kan derfor have mere end et stød. Uanset morfologisk kompleksitet har et ord kun en betonet stavelse. Betoning kan dermed ses som en ordaccent, der markerer den mest prominente stavelse i det maksimale prosodiske ord (max-ord). Lignende skelnen mellem min-ord og max-ord laves også i fx svensk (Myrberg & Riad 2015) og flere andre sprog (Itô & Mester 2021).

Hvor betoning kan findes i alle stavelsestyper, stiller stød en række krav til sin værtsstavelse. En stødstavelse skal have lang sonoritet og stødet foretrækker ordets sidste eller tredje-sidste stavelse, mens det foretrækker ikke at findes i ordets næstsidste stavelse. Jeg argumenterer for, at også disse fonologiske restriktioner skal forstås ud fra det prosodiske hierarki.

Sonoritetskravet kan forstås i relation til begrebet mora (Basbøll 2005, Vazquéz-Larruscaín 2021), hvorimod kravet til stavelsens placering kan forstås i relation til den prosodiske fod (Itô & Mester 2021). Stødets forhold til foden viser nært slægtskab til den tonale accent i norsk og svensk (fx Bye under udgivelse), mens stødets forhold til mora afviger noget fra den tonale accents.

Litteratur

- Basbøll, Hans (2005) *The Phonology of Danish*. Oxford University Press.
- Bye, Patrik (under udgivelse). *The Evolution of Pitch Accent in North Germanic: Pragmatics, Phonology, Geography, and History*.
- Fischer-Jørgensen, Eli (1989) Phonetic Analysis of the Stød in Standard Danish. *Phonetica* 46(1-3):1-59.
- Itô, Junko & Armin Mester (2012) Recursive prosodic phrasing in Japanese. I Toni Borowski, Shigeto Kawahara, Shinya Takashito, Mariko Sugahara (red.) *Prosody Matters: Essays in Honor of Elisabeth Selkirk*. Equinox:280-303.
- Itô, Junko & Armin Mester (2021) Recursive Prosody and the Prosodic Form of Compounds. *Languages* 6(2):65-89.
- Köhnlein, Björn (2019) Why metrical approaches to tonal accent are worth pursuing. *Phonology* 36(3):531-535.
- Myrberg & Riad (2015) The prosodic hierarchy of Swedish. *Nordic Journal of Linguistics* 38(2):115-147.
- Vazquéz-Larruscaín, Miguel (2021) Complementary length in Danish. Why not? *Nordlyd* 45(1):39-55.